І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку:
BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 187 ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 29-го ВЕРЕСНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, SEPTEMBER 29, 1959 No. 187. VOL. LXVI.

ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕР ВІДКЛАВ СВОЮ ПОЇЗДКУ ДО СОВ. СОЮЗУ

ПІСЛЯ КОНФЕРЕНЦІЇ В КЕМП ДЕЙВІД АЙЗЕНГАВЕР І ХРУЩОВ ПОГОДИЛИСЯ, ЩОБ ЗДА І СССР ПРОДОВЖУВАЛИ РОЗМОВИ В СПРАВІ БЕРЛІНУ І ПОШИРЕННЯ ВЗАЄМНОЇ ВИМІНИ

Вашингтон. — В неділю дня 27 вересня ц. р. в полудне закінчилася конференція през. Айзенгавера з совєтським прем'єром Нікітою Хрущовим, яка відбувалася при закритих дверях у Кемп Дейвід і тривала від п'ятниці минулого тижня увечері до полудня в неділю. Під час конференції обидві сторони погодилися відновити переговори в справі Берліну, докласти заходів для того, щоб полегшити холодну війну і, відповідно до висліду переговорів у справі Берліну, підготовити відбуття конференції „на вершинах". Що ж до відвідин през. Айзенгавера в Совєтському Союзі, то їх вирішено відкласти на пізніще — до весни або літа 1960 року. Після закінчення конференції в Кемп Дейвід проголошено спільний комунікат, в якому стверджується ще, що обидві сторони погодилися докласти всіх зусиль для досягнення конструктивної розв'язки в питанні про роззброєння і що обидві сторони будуть змагати до підписання договорів між ЗДА й СССР в справі „збільшення виміни особами й ідеями", як теж почнуть розмови про можливість поширення торгівлі. Обидві сторони погодилися, щоб важливі міжнародні проблеми були розв'язувані не з допомогою зброї, але шляхом мирних переговорів. На відкладення відвідин през. Айзенгавера в Совєтському Союзі мав настоювати сам Хрущов, заявляючи, що тепер під зиму і зимою погода в СССР не надто прихильна для такої поїздки. В коментарях з Вашингтону і політики і журналісти підкреслюють, що конференція през. Айзенгавера з Хрущовим не дала ніяких конкретних успіхів і що обидві сторони погодилися тільки продовжувати розмови в різних актуальних справах. Ще інші коментатори підкреслюють, що Хрущов відбув свої відвідини у ЗДА з єдиною метою: виголосити відповідну кількість пропаґандивних промов. В колах зближених до Білого Дому висловлюють думку, що на відкладення поїздки Айзенгавера до СССР вплинули найбільше його діти і внуки. Після закінчення конференції в Кемп Дейвід, Хрущов вернувся до Вашинґтону, де відбув пресову конференцію і виголосив ще одну промову до американського народу. Під час пресової конференції Хрущов відповідав не на всі, але тільки на вибрані ним питання. Промова Хрущова до американців була знову таки цілком пропаґандивною: він хвалився совєтськими досягненнями в господарському розвитку і в медичній опіці над населенням і стверджував, що в СССР немає, в протилежності до ЗДА, тільки однієї свободи, а це свободи експлуатувати інших... Під час від'їзду Хрущова супроводив його на летовище віце-президент Ніксон з державним секретарем Гертером та головою об'єднаних шефів штабу ген. Твайнінґом. Відлетів Хрущов совєтським пасажирським літаком ТУ-114. В промові виголошеній перед самим від'їздом він подякував за „хліб і сіль" і заявив, що добре і коротке американське слово „окей" ввійде тепер у все частіщий ужиток в Совєтськомоу Союзі.

Секретар праці остерігає проти продовжування страйку сталеварів

Вашинґтон. — Секретар праці Джеймс П. Мічелл конферував за закритими дверми з головою федеральних посередників Джозефом Ф. Фінеґеном 26-го вересня в справі страйку сталеварів, який триває від 16-го липня ц. р., і вплив якого в найближчих днях відчують різні галузі промислу. Понад 600,000 робітників є без праці, і внаслідок цього робітники до 15-го вересня втратили коло 700,000,000 долярів. Вони мають конферувати ще раз в найближчому тижні, і тоді, як передбачають, мають дорадити президентові Айзенгаверові скористати з закону Тефта-Гартлі та просити про судову заборону страйку. Департамент праці твердить, що коло 15-го жовтня ситуація буде дуже зла, якщо страйк не буке припинений, бо тоді внаслідок браку сталі збільшиться число безробітник. На основі судової заборони страйку робітники мусіли б вернутися до праці на протяг 80-ох днів, і під час того часу охololи б уми обох сторін, і можна було б легше прийти до порозуміння.

Мансфілд вимагає конференції з Президентом

Вашинґтон. — Асистент демократичного провідника Сенату сен. Майк Мансфілд заявив, що Президент повинен зустрінутися з представниками Сенату та разом з ними нарадитися в справі візити совєтського прем'єра Нікіти Хрущова. На думку цього сенатора така нарада свідчитиме про „основну єдність американського народу". Якщо зроблено якісь успіхи в наближенні між Сходом і Заходом, то ця конференція потрібна на те, щоб Сенат погодився на ті зміни, які могли зайти на конференції між Хрущовим і Айзенгавером. Сенатор Мансфілд пропонує, що зустріч Президента з сенаторами, або й з конґресменами, могла б відбутися в Кемп Дейвіді в Мериленді, де Хрущов нараджувався з Президентом.

В АМЕРИЦІ

● **Суддя з повіту Кінґс у Брукліні, Н. Й., Семюел Лібовіц** заявив на слідчій сенатській комісії в Ню Йорку, що в перших вісьмох місяцях ц. р. 2,023 порторіканських дітей в Ню Йорку заарештовано за злочини, це виносить 22,3 відсот. всіх нелітніх злочинців, хоч порторіканське населення в тому містії становить тільки 7,17%.

● **В Ню Йорку** в 25-ох міських таксівках встановлено електричні машинки для голення, якими зможуть безплатно голитися пасажири під час їзди. Якщо це виявиться практичним, то машинки для голення будуть заінстальовані в усіх 11,783-ох таксівках. Міський уряд здоров'я має ствердити, чи спосіб чищення машинки відповідає засадам гігієни.

● **Департамент скарбу** повідомляє, що власники федеральних ощадностевих бондів автоматично діставатимуть підвищене опроцентування, на свої бонди від дня, коли вони це підвищення зобов'язуватиме.

● **86-річний металіст** із Лонґ Айленду, Н. Й., Ніколас Петрулллі, що поїхав був до СССР з відвідинами, рішив там залишитися, але потім змінив своє рішення і звернувся до амбасадора ЗДА з просьбою привернути йому американське громадянство, якого зрікся. Тепер він повернувся додому і заявляє, що хоч в СССР було йому добре, але він щасливий, що знову опинився в Америці.

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ПАРТІЯ ЗА ВИЗВОЛЕННЯ СХІДНЬОЕВРОПЕЙСЬКИХ НАРОДІВ МИРНИМ СПОСОБОМ

Вашинґтон. — З підготовчих праць Республіканського Комітету в справах програми й поступу виходить, що ця партія вирішила оголосити визволення мирними засобами тих східноевропейських народів, які є під совєтським пануванням. Цей комітет зорганізувався на заклик президента Айзенгавера ще в лютому ц. р. і його очолює промисловець Чарлз Г. Персі з Іллиной, а між його членами є також проф. Лев Добрянський, голова УКК. Кінцеві резолюції будуть ухвалені аж в жовтні, але з тимчасових пробних нарисів цієї програми виходить, що цей комітет пропонує „невпинно підтримувати відновлення волі тим, тких її позбавили комуністи". В цій заяві говориться: „Ми не можемо примиритися з поневоленням мільйонів осіб комуністами, ані не вважаємо, що це є їх постійні умови. Наша політика у відношенні до комуністичних сателітів є політика визволення, але здійснена не при допомозі зброї, але головним чином при допомозі заклику до волі всіх умів по всьому світі. Для здійснення визволення ми не рекомендуємо військову зброю тільки ідеологічну, психологічну, політичну, економічну і дипломатичну. Щоб ця невійськова зброя могла бути вповні успішна, то наша військова сила мусить бути достаточно сильна, щоб зневтралізувати комуністичну збройну силу". Далі говориться про те, що ЗДА „мусять бути готові на кожне послаблення в комуністичній імперії, яку комуністи стараються збудувати." Коли Конґрес ухвалив був резолюцію про Тиждень Поневолених Націй, то це викликало було лють в СССР, — говориться в цій заяві.

НАРОДНИЙ ДІМ В ДЖЕРЗІ СИТІ ВІДЗНАЧИВ ПЕРШУ РІЧНИЦЮ СВОГО ЗАВЕРШЕННЯ

Джерзі Сіті. — Місцевий новий Народний Дім у цій громаді, що вважається колискою Американської України, бо в ній 67 років тому почала виходити „Свобода", яка дала ініціятиву до заснування Українського Народного Союзу рік пізніше, відзначив минулої неділі, 27-го вересня, перший рік завершення його будови, благословення та віддання до вжитку громаді. Дім цей, як уже відомо, належить до найкращих того роду домів не тільки в Америці. В ньому, крім великої залі, якою могли б оправдано гордитись навіть найбільші громади, в цьому домі мають сьогодні приміщення та розгортають свою багатобічну активність місцеві народні організації, зокрема організації молоді, від якої цей дім кожного тижня дослівно роїться. Перші роковини цього дому відзначено врочистим бенкетом, в якому взяло участь кругло 500 місцевих громадян. Започаткував бенкет молитвою місцевий український католицький парох всч. о. Антін Борса, що опісля виголосив відповідну промову. Промовляли також його сотрудники всч. о. Зиновій Вачинський та всч. о. Гумовський. Відкрив бенкет коротким вступним словом голова Дому Михайло Тизьо, передавши дальше ведення відомому також далеко поза межі міста і стейту нашому видатному діячеві, місцевому адвокатові і повітовому податковому комішенерові, колишньому членові стейтової леґіслятури Марселові Вагнерові. Крім згаданих, з короткими промовами виступали головний предсідник УНСоюзу Дмитро Галичин і гол. касир Роман Слободян, член Дирекції Народного Дому Мирослава Драган і управитель Дому Іван Бервецький, один з найстарших піонерів Громади п. Костів та ред. А. Драґан. Після бенкету, який закінчено молитвою-піснею „Боже, послухай благання" та відспіванням українського національного гимну, відбулася забава.

Наступником вбитого прем'єра Цейльону став відомий антикомуніст

Кольомбо. — Новим прем'єром Цейльону став Віяянда Даганаяки, міністер освіти в уряді вбитого прем'єра Бандаранайке, який помер у минулу п'ятницю внаслідок ран, отриманих в замаху на нього в минулий четвер. Всупереч першим невірним відомостям про поранення його ножем, атентатчик, буддійський монах Тальдуе Самарама Теро, практикуючий як лікар, зголосившись до прем'єра на авдієнцію в його приватному домі на передмісті Цейльону, несподівано вийняв револьвер і поцілив його трьома кулями. Надбігла сторожа зранила атентатчика в ногу. Другий монах, що був в його товаристві, втік, але згодом арештували його. Прем'єра перевезли до шпиталю, де він мав ще стільки сили, що продиктував заяву з закликом до спокою та вибачення терористові. Після переведеної операції, в якій вийнято всі кулі, ранений перевів спокійно ніч, але наступило ускладнення і в минулу п'ятницю вполудне прем'єр Бандаранайке помер. Він мав 60 років, був адвокатом із закінченими студіями в Оксфордському університеті в Англії, а прем'єром став 12 квітня 1956 р. Хоч його прихід до влади був поразкою прозахідного режиму попереднього прем'єра Каталявалі і хоч Цейльон перейшов за його влади радше на сторону невтральних країн, проте Банданарайке затримав Цейльон в рядах членів Британського Коммонвелту. Він мав саме під кінець тижня виїхати до Ню Йорку на сесію Об'єднаних Націй та зголосив свої відвідини у Вашинґтоні. Із ЗДА він мав поїхати до Англії, Західньої Німеччини та Єгипту. Репрезентант Єлисавети II., губернатор ген. сер Олівер Ґунетіллеке, проголосив заклик до народу за збереження безоглядного спокою та проклямував виїнятковий стан із забороною зібрань і походів. Проголошено частинну мобілізацію. На вулицях Цейльону й інших міст поставлено військо. У цейльонському парляменті всі без вийнятку партійні лідери рішуче осудили цей перший в Цейльоні акт політичного терору. Цейльон дістав повну самостійність в 1948 році. Він має 10 мільйонів населення, що живе у стані перманентних расових, релігійних, мовних, кастових і політичних спорів.



Покійний Прем'єр Цейльону Соломон В.Г.Д. Бандаранайке

Тіто хоче приїхати до ЗДА

Београд. — Юґославський президент Тіто заявив секретареві рільництва Езрі Бензонові, який відвідав Юґославію в подорожі по Европі, що він давно вже хотів приїхати до ЗДА. През. Айзенгавер давно вже запросив був його, але в лютому 1957 р. Тіто відкликав заповіджену подорож до Вашинґтону внаслідок неприхильних для нього голосів в Конґресі. Водночас юґославський уряд висловив бажання дипломатичним шляхом, щоб президент Айзенгавер відвідав Юґославію. Після того, як до ЗДА приїхав Хрущов і Айзенгавер заповів ревізиту в Москві, Тіто вважає, що така виміна відвідин може відбутися і між Тітом та Айзенгавером.

ПОНАД ДВІ ТИСЯЧІ ВБИТИХ В ЯПОНІЇ ВНАСЛІДОК ТАЙФУНУ

Токіо. — В Японії сталась одна з найбільших, відомих в історії катастроф внаслідок розпутання стихій природи: тайфун „Вера", який сформувався в південно-західній частині Тихого океану, вдарив вніч з суботи на неділю 27-го ц. м. цілою силою 160 миль на годину в центральний японський острів Гоншу і накоїв страхітливе спустошення. За першим підрахунком було 1,132 вбитих, але це число щонайменше подвоїться, бо про дальших 1.457 осіб нема ніякої вістки ні сліду. 19,668 осіб забрано раненими до шпиталів, а близько один мільйон залишились без даху над головою. Неофіційно обраховують шкоди в самих тільки домах на 100 мільйонів долярів. Балянс катастрофи буде більший і гірший, коли наспіють вістки від цілого ряду містечок і сел, які покищо відрізані від світу. Найбільш потерпіло промислове портове місто Наґоя. Його порт токійські часописи назвали „морем смерти". Сім великих океанських кораблів море викинуло на суходіл і вони лягли серед руїн портових влаштувань і будинків, як велетенські кити. Нема вістки про рибальські фльотилі, які напевно згинули. Тайфун просто змітав з поверхні землі цілі вулиці легких японських домів разом з мешканцями і цілим їх дорібком. Обраховують, що тайфун „Вера" знищив коло 150.000 тонн рижу та овочів і ярини вартости 6.500,000 долярів. В американських військових базах в Японії тайфун наробив матеріяльної шкоди на 50,000 долярів, але серед американців не було людських жертв. В Японському морі затонуло 3 кораблів. Сила вітру і висота хвиль були такі великі, що на беріг викинуло море м. н. великий англійський корабель місткости 7,412 тонн із 222 особами на чердаку. Членів залоги і пасажирів поранило, але всі вони живі. Японські урядові чинники стверджують, що треба буде довшого часу, поки можна буде підвести докладний підрахунок жертв в людях та матеріяльних втрат. На 48 префектур, існуючих в Японії, із 37-х префектур наспіли вістки, що тайфун наробив там шкоди. В містечку Ганда тайфун „зчесав" 236 домів з мешканцями, понад 200 трупів знайдено в намулі і серед румовищ, але коло 300 осіб ще нема. — Японський уряд відбув надзвичайне засідання, присвячене звідомленню з катастрофи та мобілізуванню першої допомоги. Останній тайфун в історії Японії, що наподіяв подібної шкоди, був в 1934 році, ото ж якраз 25 років тому. Тоді згинуло 3,066 осіб. Тайфун „Вера" — вже 5-ий з черги, який шалів в Японії у цьому році. Його сила зменшилась до 80 миль на годину, коли він звернувся на північний захід, в сторону Сахаліну.

У Ляосі відбито у комуністичних партизанів фортецю близько В'єтнаму

Вієнціян. — Урядові війська відбили під кінець минулого тижня сильно комуністами уфортифіковану місцевість Муонґ Гет за 8 миль від кордону комуністичного північного В'єднаму. Комуністи здобули були цю невеличку місцевість і перетворили її в фортецю 30 серпня ц. р. Найближча місцевість Ксієнґ-Хо все ще знаходиться в руках комуністів. В Муонґ Гет оточено коло 300 вояків „ляо-встів" — як називається в Ляосі комуністичних диверсантів — та відрізано їм дорогу до втечі. Чи і скільки взято полонених — ще не подано. Але урядові джерела признають, що дуже зручно ведена комуністами пропаґанда, яка полягає на сіянні панічних настроїв, має успіхи у відсталому культурно й суспільно дво і пів мільйоновому населенні. Брак комунікації, неграмотність мас, брак льокальної преси й інших засобів інформування населення, спричинило те, що, наприклад, в низах народу в Ляосі мало хто знає про поміч, отримувану від Америки, дармащо ЗДА дали протягом останніх років Ляосові 225,000,000 дол. Цей стан знаменито вміють використовувати комуністичні пропаґатори з сусіднього північного В'єтнаму, фінансовані в свою чергу комуністичним Китаєм.

ВАКАЦІЇ ЗАКІНЧИЛИСЬ, СЕЗОН НА СОЮЗІВЦІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Союзівка, Кергонксон. — Хоч літні вакації закінчились місяць тому, сезон на Союзівці продовжується тепер та продовжуватиметься вже впродовж цілого року. До найрухливіших навіть під час літнього сезону належав на Союзівці кінець минулого тижня, як це видно з інших повідомлень. Рахуючись з приявністю соток гостей, управа Союзівки подбала і за відповідну духовну опіку для них та одержало згоду відповідних церковних властей, щоб у неділю була відправлена Служба Божа. Відправляв її всч. о. Барнич, ЧСВВ, з Ню Йорку, виголосивши під час Богослуження проповідь, якої дослівно із запертим віддихом вислухали приявні. Темою проповіді, з уваги на свято Чесного Хреста, були два символи — Християнський хрест, як символ життя вічного раю, що починаються під знаком хреста вже на землі, та символ модерного поганства та духової і фізичної смерти — серп і молот. Богослуження було відправлене о год. 10-ій рано, а коли тим часом на Союзівку приїхали ще два автобуси гостей, переважно союзовців з Нюарку і Конектикат, всч. о. Барнич відправив для них другу Службу Божу, щоб і їм дати нагоду сповнити свій християнський обов'язок.

Упродовж двох днів кінця тижня Союзівка була заповнена численними гостями, що мали всі можливості відпочинку і розваги серед незрівняної своєю типовою красою осінньої природи. В цьому тижні Союзівка починає вже також підготову до майбутнього літнього сезону, приступаючи до будови нового, великого купального басейну.

Студенти відбули на Союзівці свою 4-ту літню конференцію

Союзівка, Кергонксон. — Союз Українських Студентських Товариств Америки (СУСТА) відбув минулої суботи, 26-го вересня, на цій оселі УНСоюзу свою четверту з черги високошкільну літню конференцію, темою якої було: „Гетьман Іван Мазепа і його доба", у зв'язку з Ювілейним Роком Мазепи, що його тепер відзначає українська спільнота у вільному світі. Конференцію, якою проводив Юрій Галущинський, відкрив президент СУСТА Константин Савчук, який також виголосив доповідь на тему військової кампанії Гетьмана Мазепи в рр. 1708-1709. Крім нього, доповіді виголосили: Іван Вівчар на тему внутрішньої політики Гетьмана Мазепи, Роман Леґедза про зовнішню політики Мазепинської доби та Теодозій Онуферко про культурний розвиток України в мазепинському періоді. Цьогорічна конференція була замітна тим, що доповідачами були виключно студенти, хоч приявними на ній були й особи з старшого громадянства, між ними предсідник УНСоюзу Дмитро Галичин і його заступник Йосип Лисогір, приявний в інших справах на Союзівці голова УРСоюзу Антін Батюк, пп. Іван Керницький і Микола Понеділок, ред А. Драґан та інші. В неділю, 27-го вересня ,студенти мали ще нараду в своїх організаційних справах. В конференції СУСТН взяло участь коло 50 студенток і студентів.

Орися Мачук обрана на „Міс Союзівку" на 1960-ий рік

Союзівка, Кергонксон. — Орися Мачук, буковинка, дочка проф. Ю. і п-ні Мачуків з Филаделфії, була обрана на „Міс Союзівку" на 1960-ий рік під час окремої церемонії, що відбулася на цій оселі УНСоюзу в Кетскільських горах минулої суботи, 26-го вересня. Нова „Міс Союзівка," клясичної краси обличчя якої численні гості Союзівки матимуть нагоду оглядати на фотографії на нових проспектах та публікаціях Союзівки, є сдудентою фармації та відома із своєї активности в молодечих і студентських організаціях, зокрема в „Зареві". Корону Союзівки їй признало жюрі в складі інж. М. Лепкалюка, ред. Олега Лисяка, п. А. Мельника, інж. А. Пащука та п-ні Люби Лапичак. До змагань за цю корону ставало дев'ять красунь і жюрі мало не легке завдання признати тільки одній з них першенство. На двох подруг-принцес Міс Союзівки обрано Елеонору Карпініч та Марту Чаплинську. Церемонією вибору, що відбувалась в суботу ввечорі під час забави і танців при звуках оркестри Р. Бінерта з Нюарку, керував письменник-гуморист Микола Понеділок при асисті п-ні Квітки Стецюк і п-ні Люби Лапичак з Адміністрації „Свободи". Церемоніялу коронації нової Міс Союзівки довершила її попередниця, цьогорічна Міс Союзівка Варвара Скробала. Першою, що була обрана на Міс Союзівку в 1956 році була Тамара Сагайдачна, в 1957-му році корону Міс Союзівки носила Леся Васьків, в в 1958-му році Дзвінка Кравців. Міс Союзівка, що репрезентує красу цієї оселі, має цілий ряд почесних фукцій під час сезону та тиждень безкоштовних вакацій на оселі. На імпрезі вибору було кругло 200 осіб, переважно молоді.

ІВАН КЕРНИЦЬКИЙ І МИКОЛА ПОНЕДІЛОК МАЛИ ЛІТЕРАТУРНИЙ ВЕЧІР НА СОЮЗІВЦІ

Союзівка, Кергонксон. — Церемонію вибору Міс Союзівки на 1960-ий рік минулої суботи, 26-го вересня, попередив літературний вечір гумору і сатири відомих наших письменників - фейлетоністів Івана Керницького та Миколи Понеділка. Вечір, конферансьє якого вели напереміну п-ні Марія Лисяк та Іван Керницький, тематично відносився головно до совєтського диктатора Нікіти С. Хрущова у зв'язку з його відвідинами в Америці. Численна публіка щиро оплескувала двох наших популярних письменників в Америці.

Французька делеґація тимчасово вийшла демонстраційно з залі ОН

Об'єднані Нації. — В минулу п'ятницю 25-го вересня ц. р. постійний представник Франції при Об'єднаних Націях Арман Берар з двома своїми найближчими дорадниками демонстраційно вийшов з залі нарад Генеральної Асамблеї ОН, коли на трибуну вступив савді-арабський міністер Ахмад Шукайрі. У своїй промові, текст якої заздалегідь роздано делеґатам до ОН, він назвав французьких вояків в Альжирі „сплямленими крови злочинцями, що тортурують людей". Головуючий президент Асамблеї д-р Віктор Беляунде з Перу закликав арабського промовця до порядку. Шукайрі ще гостріше атакував Ізраїль і американських жидів, але ізраїльська делеґація сиділа на залі під час його промови, заявивши згодом, що „ми вже привикли до способу говорення пана Шукайрі". Коли він скінчив промовляти, французькі делегати вернулись на залю. В той день промовляли ще міністри закордонних справ Туреччини і Голяндії, які схвалили пропозицію де Голя на розв'язку проблеми Альжиру, та представник Афґаністану, який критикував ту пропозицію.

У СВІТІ

● **Англійські консерватисти,** за зразком передвиборчого гасла американських республіканців „Ай лайк Айк", в друкованій і усній пропаґанді виступають під гаслом „Ві бек Мек" (Ми — за Мекмілена).

● **Східньо - німецькі комуністи** святкуватимуть 7 жовтня ц. р. десятиріччя захоплення ними — з активною підтримкою збоку Москви — влади. Вони дуже хотіли б, що на ті їхні святкування приїхав „сам" Хрущов, але невідомо, чи він повернеться до того часу з Пейпінґу, де відзначатиме роковини перемоги китайських комуністів.

● **Найстаршого білогоо поселенця в Ньясаленді,** в Африці, Кльода Аброза Кардью, що мав 89 років, знайшли в ліжку пробитого ножем. Він був дядьком англійського марш. Монтґомері і прибув до Ньясаленду в 1890 року.

Залога літака, що минулої середи летів з Ню Йорку до Парижу, побачила вночі на великій висоті таємничий блискучий предмет, який, наче ракета, з шаленою швидкістю промчався на північ. Досвідчені летуни твердять, що це не була комета. Цивільні й військові летунські кола мовчать про цей феномен.

● **На відкритому океані біля** острова Целебес в Індонезії знайдена десять порожніх індонезійських човнів, з яких кожний міг вмістити по 10 осіб, з слідами крови та пошкодженями від ручних ґранат. Здогадуються ,що це були човни піратів ,які викликали помсту мусульманських мешканців недалекого індонезійського острова за піратські наскоки та злочини.

СВОБОДА SVOBODA

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

12-ИЙ ТИЖДЕНЬ СТРАЙКУ

15 липня ц. р. спілка робітників сталевого промислу, що нараховує кругло півмільйона членів, проголосила страйк, який триває оце вже 12-ий тиждень. Робітнича спілка домагається 15 центів підвишки від години праці плюс інші заплати, належні згідно з клявзулею давньої колективної угоди щодо достосування винагороди до зросту коштів утримання. Водночас робітнича спілка спротивилась, щоб підвишку платень покривалось підвищенням цін на сталь, домагаючись, щоб покривалось її з надмірних зисків, одержуваних сталевими компаніями. Сталеві компанії рішуче на це не погоджуються, вказуючи на необхідність щораз більших інвестицій в промислі. Вони погодились підвищити платні під умовою збільшення видайности праці через її модернізацію та плянове усунення ніби марнованого робітного часу, — на що знову не погодились робітники. Промисловці звертаються до публічної опінії, вказуючи на найбільшу висоту робітничих платень саме в сталевому промислі (пересічно 3.10 дол. за годину) і на інфляційні вимоги сталеварів, що не беруть під увагу подорожчання продукції, яке мусить спричинити новий зріст дорожнечі і знецінення грошей. Зі свого боку робітники вказують на злу волю промисловців, які, мовляв, не визнають того, що в збільшенні фабричних прибутків головна заслуга робітничих рук, отож робітники повинні також партиципувати у зисках.

Обидві сторони стоять на таких принципово розбіжних становищах, що кількакратні заклики Президента до їхньої доброї волі, до того, щоб вони через переговори добровільно дійшли до порозуміння на базі компромісу, — ці заклики не дали покищо ніякого практичного висліду. Президент заявив, що поки страйк не погрожує безпосередньо справі державної оборони — уряд не втрячатиме в нього. На минулотижневій конвенції Американської Федерації Праці-Конгресу Індустріяльних Організацій критиковано це становище уряду, як ніби посередню заохоту для промисловців. Робітничі спілки вимагають від уряду, щоб він створив урядову комісію для ствердження стану у сталевому промислі. Власники сталеварень противляться цьому. Проголошений секретарем праці Джеймсом Мічеллом звіт не поліпшив ситуації, бо обидві сторони інтерпретували його в свою користь. Коли ж Дж. П. Мічелл виступив у цій справі з промовою на згаданій робітничій конвенції в Сан Франсіско, його зустріли неприхильно і ще раз рішуче запротестували проти того, щоб уряд скористувався в цьому спорі законом Тефта-Гартлі.

За цим законом уряд може припинити страйк, але тільки на 80 днів, протягом яких мають вестися переговори. Але в даному випадку нема виглядів, щоб такі переговори принесли кращий вислід, ніж його дали затяжні дотеперішні розмови. Все ж, мабуть, Президент таки звернеться до закону Тефта-Гартлі, щоб осягнути 80-денну передишку, бо ось ген. Вен І. Функ заявив, що незабаром брак сталі відчується при реалізуванні програми військових ракет, а скорше чи пізніше виявиться це і в інших ділянках продукції зброї. Покищо американський промисл все ще користає з велетенських заздалегідь накопичених запасів сталі. Так, наприклад, не зважаючи на страйк, що має за собою, як уже сказано, 11 тижнів, тільки один із трьох автомобільних китів, Дженерал Моторс Корпорейшен в Дітройті, заповів, що випустить у жовтні ц. р. на ринок 475,000 нових особових і вантажних машин моделю 1960 року. Крайслер і Форд напевно не залишаться позаду. З другого боку, у зв'язку з сталевим страйком звільнено з праці вже коло 150,000 робітників із споріднених галузей промислу. В таких ситуаціях промисловці завжди можуть „витримати" довше, ніж робітники. У даному випадку переводиться дійсно спробу сил, бо сталеві робітники в американському світі праці завжди були передовиками в здобуванні кращих умовин. Тому згадана конвенція АФП-КІО проголосила заклик до 13 мільйонів своїх членів із 135 робітничих спілок, щоб вони щомісяця жертвували в користь страйкарів-сталеварів одногодинний заробіток. Якщо цей заклик буде переведений в життя, то це даватиме до каси страйкарів 25-30 мільйонів долярів місячно.

Отож обидві сторони не здаються, і страйк, очевидно, триватиме ще довго. Рахуються з цим також конгресові кола. Голова сенатської Комісії праці й суспільної опіки Джан Ф. Кеннеді заповів переслухання в справі страйку, коли збереться Конгрес, а це станеться не скоріше, як у січні наступного року. Конгрес мав би перейняти ролю активного посередника, яким не хоче бути уряд. Тим часом на загальній ситуації в Америці цей страйк ще не відбивається. Треба сподіватися, що патріотизм і здоровий глузд промисловців та робітників не допустять, щоб продовжувався він аж до часу, коли зможе стати нещастям для цілого господарства країни, зокрема нещастям для її оборонної здібности в теперішній небезпечній міжнародній ситуації.

РУСИФІКАЦІЯ УКРАЇНИ НА СТОРІНКАХ СОВЄТСЬКИХ ЖУРНАЛІВ

Твердження й докази про наявність посиленої русифікації в Українській ССР зустрічаються з дуже гострою реакцією збоку друкованої українською мовою підсов. преси і різних совєтофільських „прогресивних" газетярів за кордонами СССР. Усе це, мовляв, брехня, наклеп, ніякої русифікації в Україні нема, українське населення УССР втішається не тільки повним розквітом своєї культури, але й панівною ролею української мови в державному та громадському житті.

На цьому місці варто навести декілька прикладів фактичного стану з українською мовою в Українській ССР. Щоб виключити можливість будь-яких закидів у необ'єктивності, всі ці приклади взято з підсовєтських українських журналів найновішого часу, значить, з останніх місяців цього року.

Сорочинці, як відомо, є батьківщиною світової слави письменника Миколи Гоголя, автора „Тараса Бульби", „Вечорів на хуторі під Диканькою" та інших, писаних російською мовою, але українських сюжетами й описами. Факт поставлення пам'ятника Гоголеві в цьому українському селі, що є батьківщиною Гоголя, зрозумілий і вартий признання з кожного погляду. Але тяжко збагнути, чому на цьому пам'ятнику Гоголеві в українському селі Великі Сорочинці (Миргородського району, Полтавської области) вміщений напис російською мовою „Николай Васильевич Гоголь". Що так воно є, свідчить фотографія в 4-му числі „Радянської Жінки" за квітень 1959 року.

Не тільки в Совєтському Союзі і в „народно-демократичних" країнах, але в усьому світі широко розреклямували Совєти колгосп „Україна" в с. Лісоводи, Городоцького району, Хмельницької области. Фотомакети з цього колгоспу були завезені навіть до Ню Йорку і виставлені на совєтській виставці в липні ц. р., щоб показати як „вільно, щасливо і заможно живуть українці в Українській ССР". Але ось в репортажі з цього колгоспу, надрукованому в цій же „Радянській Жінці" (ч. 7 за липень ц. р.) вміщена фотографія домівки піонерів у цьому колгоспі з російськими плякатами на стінах п. н. „Герои Гражданской войны" і „Герои Отечественной войны". Невже ж такі написи потрібні для волі і щастя української молоді в колгоспі „Україна"?

Про життя підсовєтської української молоді в Чернігові говорить ще репортаж, надрукований у київському журналі „Україна" в числі 9-му з травня ц. р. під назвою „Вони згадуватимуть Чернігів". У цьому репортажі українські піонери сфотографовані під прапором із російським написом „... за дело Коммунистической партии".

Чи не найосновніше проведена русифікація в робітничих організаціях і в індустрійних закладах Української ССР. Фабрики чи заводи з українською назвою важко знайти не лиш в Луганському, чи в Дніпропетровському, але й у Києві. В київській „Україні" (з 14 липня ц. р.), в репортажі про Будинок культури ім. Леніна в Луганському, учасники самодіяльного театру цього Будинку, брати Котови сфотографовані на тлі в'їздової брами із написом „Тепловозостроительный завод имени Октябрской Революции". На другій сторінці журналу „Соціялістична Культура" (ч. 7 за липень) вміщене фото однієї з донецьких шахт із російським написом „Шахта им. Карла Маркса". На другій сторінці обкладинки журналу „Україна" (ч. 8 з квітня ц. р.) старого большевика Павла Голованова і членів комуністичної бриґади суднобудівного заводу ім. Носенка сфотографовано під альбомом з написом „Жизнь и деятельность В. И. Ленина".

Багато говориться в Україні й поза нею про високий розвиток книжкової та бібліотечної справи в Українській ССР. Київські журнали сповнені фотографіями з цих, як виходить на перший погляд, багато устаткованих бібліотек. Але, коли приглянутися цим фотографіям, то вони тільки підтверджують факт русифікації України. „Кращий сільський бібліотекар" — комсомолець Ніна Ковбасюк із села Комарів, Ворновицького району на Вінниччині, сфотографована на тлі виключно російських книжок, що їх, очевидно, ніхто на Вінниччині не читає, бо всі вони цілком новенькі. Її кольорове фото вміщене в 6-му числі „Соціялістичної Культури" (за червень). Молоді робітниці Київського комбінату штучного волокна на агітпункті виборчої дільниці ч. 25 мають можливість читати тільки російські газети і журнали, як це виходить із фота, вміщеного в ч. 2-ім журналу „Радянська Жінка" (за лютий ц. р.). На фото, вміщеному на першій сторінці обгортки 14-го числа журналу „Україна" (з липня ц. р.) представлені дві українських дівчини зі Львова — студентки Марія Онуфрів і Віолета Потапенко — в чудовому українському народному одягу, над книжковим прилавком на площі перед Київським двірцем. Але розглядають вони російське видання — альбом „Искусство", і більшість книжок на прилавку також друковані російською мовою. Так само молоді робітники із ближче невизначеного металюрґійного заводу імени Сталіна можуть користуватися здебільша російськими журналами, як це виходить із фота читальняної залі бібліотеки згаданого заводу, надрукованого в журналі „Соціялістична Культура" (ч. 7 за липень).

Таких прикладів та ілюстрацій можна б наводити більше. Але й їх вистачає, щоб кожний переконався в тому, що урядовою і панівною мовою в Українській ССР є мова російська.

В ГОДИНУ ТИХУ . . .

В годину тиху вечорову
У теплім шумі яворів
Твою, кохана, чую мову
Під мрійне сяєво зорі.

Тобою лист мені шепоче
І серце ніжність обійма,
І вже я вірити не хочу,
Що поруч
все ж тебе нема.

І споминів
бентежить злива, —
І чую подих твій і сміх . . .
Так, я тому
й тепер щасливий,
Що ласку рук твоїх зберіг.

ВАСИЛЬ КОЛОДІЙ

Зенон Стефанів

АМЕРИКАНСЬКА СТРАТЕГІЧНА РОЗВІДКА

Відколи існують війни на світі, відтоді існує й розвідча служба. Вона проявляється в усіх періодах історії, лише її організація і способи діяльности змінюються враз із розвитком життя. Розшукування відомостей про противника та забезпечення власних дій є одним із відвічних і незмінних прав війни і політики. Це потверджує воєнна історія, яка виявляє, що причиною невдач у багатьох випадках була необізнаність, а тим самим помилкова й неправильна оцінка противника.

Розпізнаний противник, хоча б і був значно сильніший, перестає бути великою невідомою — натомість хоч і слабший, але нерозпізнаний, — може бути джерелом всяких несподіванок. Тому й розвідка є власне тим органом, що доставляє основний матеріял для всіх політичних децизій. Недоцінювання або занедбання тієї ділянки провадить неминуче до поразки.

Найважливіші засади діяльности розвідчої служби, з'ясувавши коротко, такі: 1. вишукування відомостей, потрібних для оцінки чужих держав (офензивна розвідка); 2. поборювання чужого розвідчого діяння (дефензивна розвідка); 3. обманювання противника фальшивими відомостями (інспірація); та 4. обнижування моральних і матеріяльних чинників опору противника (підривні і саботажні акції).

Ще до другої світової війни окремі розвідки однієї навіть держави працювали поодинці. Децентралізація була посунена так далеко, що навіть така суцільна організація як збройні сили, мала три незалежні і нескоординовані розвідчі служби поодиноких родів військ, що не завжди згідно між собою співпрацювали.

Тотальна війна видвигнула вимоги повного зосередження всіх сил і засобів держави. На державному щаблі є рівнож тепер і центр розвідчої служби, що координує і доповнює працю всіх родів розвідок. Таку зцентралізовану розвідку означається тепер як стратегічну, яка є фундаментом т. зв. великої стратегії, тобто політики держави в кожнім засязі діяльности — так в організації життя під час миру, як і в підготові та веденні війни.

Стратегічна розвідка побудована на дуже широкому діяпазоні праці, — своїм обсягом огортає всі галузі життя держави, якою інтересується. Сума всіх відомостей повинна дати можливо повний образ замірів, можливостей і слабих сторін тієї держави. Стратегічна розвідка тому й складається з цілого ряду поодиноких специфікованих розвідок, що є узгоджувані, керовані і доповнювані одним центром.

Головним джерелом інформацій стратегічної розвідки є всі закордонні станиці — політичні, військові, торговельні, пресові, наукові і т. д., як також поодинокі резиденти за кордоном можуть бути неофіційними інформаторами. Здобування особливо важних відомостей належить до спеціяльно вишколених розвідачів-шпигунів, що становлять т. зв. агентурну розвідку.

Стратегічна розвідка оперативно поділяється на офензивну і дефензивну. Займається вона справами політичними, економічними, військовими, соціяльними, моральними, релігійними, науковими, технічними, освітніми і мистецькими. В засаді офензивна розвідка спрямована проти всіх держав і народів, а дефензивна має завдання охороняти державу та її громадян від ворожої діяльности. Одним словом, стратегічна розвідка займається всіми проблемами, що стосуються державної безпеки.

Централізація усієї американської розвідчої служби наступила у висліді досвіду другої світової війни з доручення през. Трумана, який у своєму меморандумі до всіх керівників державних ресортів накреслив фундаметальні директиви відносно цього: „Праця всіх родів розвідки має бути плянована, розвивана й координована в такий спосіб, щоб була запевнена найбільша видатність відносно безпеки держави".

Таким чином був створений в ЗДА центр розвідчої служби, назвемо його по-українськи — Головне Розвідче Управління (Central Intelligence Agency), що підлягає безпосередньо Державній Раді Безпеки (National Security Council), на чолі з Президентом держави. Кожночасний директор ГРУ є постійним дорадником Ради Безпеки. Він також є законно відповідальний за діяльність і продукцію цієї установи.

ГРУ є найвищою координуючою і доповнювальною установою розвідчої служби, — одначе не посідає, що й є характеристичним для демократичного устрою, — екзекутивних управнень інших органів безпеки країни. Ця обставина унеможливлює перетворення ГРУ на політичну поліцію вроді колишнього німецького Гестапо чи совєтського КҐБ. Сама підпорядкованість стратегічної розвідки Раді Безпеки запевняє їй елемент постійности та продовжування напряму праці і робить її незалежною від внутрішнього політичного коливання.

В 15-ті РОКОВИНИ СМЕРТИ ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ

21-го вересня цього року минуло 15 років з дня смерти у місті Вінніпеґу славної пам'яті професора Олександра Кошиця. Немає потреби оповідати, хто такий був Кошиць і які заслуги його перед Україною. Це всі знають і всі пам'ятають, бо його ще не забули, ще багато є живих з тих, що раділи і плакали від радости, слухаючи його Республіканську Капелю 35-40 років тому, коли він об'їздив світ як „амбасадор України", амбасадор пісні української. Не забули . . . але помалу забувають. Відходять у вічність представники старших поколінь, а наступні покоління поза межами України вже лише випадково будуть чути про нього. Там же, в Україні, молоді покоління може й зовсім не будуть знати, бо його ім'я під забороною пануючої чужої влади.

Скоро по його смерті, коли рана утрати була ще болюча, говорилося про будову мавзолею над його прахом, про створення фондів його імени, про видання його творів і ін. Тепер усе згасло. В Осередку Української Культури і Освіти у Вінніпеґу переховуються в кількох скринях надзвичайно цінні його архіви, з його творами, записками, фотографіями та документами. Час би був уже розглянути їх, скляcифікувати, описати, щоб бодай мати першу картину його мистецької спадщини, коли ще немає засобів до опрацьовання певних частин її і видання. Бо коли залишаться ці матеріяли так, як вони тепер є — скрині з невідомим, лише здогадним матеріялом, то ще скорше забудуться і можуть цілком затратитись. Особливо, коли вже не буде так за ними пильнувати, як тепер пильнує дружина професора, пані Т. Кошиць.

На українцях в Канаді і Америці лежить обов'язок подбати про спадщину Кошиця і про забезпечення на майбутнє не тільки пам'яті, а й знання про нього. Бо це ж є український Бетговен чи Сибеліюс, не характером чи змістом своїх творів, але національним значенням для свого народу. Кошиць не належить до якоїсь одної групи чи частини українського загалу — він є соборний і всенаціональний. Народні пісні його запису і укладу, його історичні розвідки про українську пісню і спів однаково цінні для всіх; його композиції Служб Божих в рівній мірі цінні для обох українських історичних Церков і євангельських об'єднань.

На мою скромну думку, в першу чергу, зважаючи на пануючу байдужість нашого заокеанського суспільства, треба розпочати менш коштовні, але найбільш конечні заходи. Це буде зложення каталогу всіх архівних матеріялів у спадщині Кошиця і написання та видання хоч скороченої монографії про Кошиця, щоб дати в синтетичному обробленні його образ і огляд та певну оцінку його діяльности й творчости.

Каталог може бути зложений в стінах Осередку Культури і Освіти відповідною особою, працю якої, розуміється, треба оплатити. Отже, для цього потрібні невеликі кошти, які не обтяжать наше суспільство.

Написання монографії забере певний час, і для цього треба знайти відповідного автора, який би спеціяльно зайнявся дослідженням матеріялів і зведенням їх до закінченого твору. Автора можна знайти шляхом проголошення конкурсу чи просто запрошенням відповідної особи. Праця його мусить бути оплачена, хоч би і не в такій мірі, як оплачуються автори на цьому континенті. Потрібна для цього сума знову ж не така велика, щоб була не під силу нашому суспільству.

На видання монографії, якщо вона матиме коло 200 сторінок, треба буде, при теперішніх цінах, може трохи більше як тисячу долярів (1,000 примірників). Разом усі видатки були б, як на теперішній рівень життя, дуже скромним" а справа була б зроблена великої національно-культурної ваги.

Тому, що Осередок Української Культури і Освіти може найближче до проф. Кошиця установа, бо проф. Кошиць є одним з його фундаторів, я пропонував би, щоб прихильники й почитателі проф. Кошиця зголошували свої думки в порушеній справі до Управи Осередку на адресу:

Ukrainian Cultural Centre
P. O. Box 791 Winnipeg, Man.
Canada.

При українській кредитовій кооперативі „Карпатія" є, як мені відомо, малий фонд імени Кошиця. Тому всі добрі українці, що бажали б зложити й свої вкладки на той фонд, можуть посилати їх до „Карпатії" на адресу:

Carpathia Credit Union Society Ltd., 862 Main Street, Winnipeg 4, Man., Canada.

М. І. Мандрика

АНГЛІЯ ПЕРЕД НОВИМИ ВИБОРАМИ

Лондон. — 8-го вересня прем'єр Мекміллен, після візити у королеви Єлисавети в її літньому палаці в Шкотії, проголосив нові вибори до парляменту. День виборів призначено на 8 жовтня. Цього рішення прем'єра ждали в Англії давно. Це один із привілеїв британського прем'єра, встановлений давнім звичаєм: він може запропонувати суверенові розв'язати діючий парлямент і призначити нові вибори тоді, коли уважатиме за вигідне для своєї партії. Політичні „астрологи" вже не раз ворожили про день виборів протягом минулих двох років, але Мекміллен ждав найвигіднішого моменту. Цей момент, на його думку, настав саме тепер.

Пригадаємо дещо з історії теперішнього парляменту, що розійдеться 17 вересня. В ньому Консервативна партія здобула більшість у виборах 25 травня 1955 року. Тоді прем'єром був А. Іден. Уже за рік уряд Ідена вислав в листопаді 1956 р. військо проти Єгипту. Англія (разом з Францією) внаслідок цього походу на Суез опинилася в ізоляції. Проти Суеської кампанії виступили не тільки СССР, азійські та африканські держави, але й ЗДА. Іден мусів зректися влади. Прем'єром королева призначила Мекміллена. Цей уряд мусів боротися не тільки з труднощами в закордонній політиці: також валюта Британії похитнулася. Треба було терпеливої праці, щоб відновити політичну рівновагу в світі і в 1959 році уряд Мекміллена може похвалитися успіхами в політиці закордонній і внутрішній. Господарство, торговельний баланс країни знаходяться в доброму стані, безробіття мінімальне. Рівень життя широких мас росте. Але не на це покладає Консервативна партія головні надії у виборах. Аджеж це в людській природі — бажати змін в уряді, бо, мовляв, „нам уже набридли ті самі обличчя, даймо шанси іншій партії". Тим більше, що соціяльні програми соціялістів і консерватистів небагато між собою різняться . . . Як це не дивно, головною темою у виборчій кампанії буде проблема закордонної політики. І консерватисти і опозиційні партії — соціялісти та ліберали — ставлять собі в заслугу відпруження в світі, яке почалося від Женевської конференції міністрів великодержав. Мекмілленова партія проголошує, що подорож британського прем'єра в СССР у лютому цього року дала почин для переговорів між урядами великодержав. На це відповідають провідники Партії Праці, що вони перші висунули плян „розмежування" між Заходом і Сходом, і що вони краще поведуть політику замирення в світі. Ліберали йдуть ще далі: вони обстоюють негайне одностороннє атомове роззброєння Англії, щоб дати приклад іншим. Не знати, що скажуть маси виборців 8 жовтня. Мобілізація виборців залежить у великій мірі від сили партійного апарату, який може спонукати своїх прихильників піти до виборчих урн.

П. А.

С. Ридник

ХОДІМ НА ГОРОД

(4)

Коли ви нарешті попали до докторової канцелярії, то знову натрапляєте на купу людей: сидять на лавах, позатулювали очі ватою і щось собі думають. На вас ніякої уваги. Тільки лікар бере вас до стола і списує протокол: записує ваше ім'я і прізвище, питається, коли ви народились, що робили, на що хорували тощо. Я не вірю, щоб ця інвестигація помагала на очі. Це тільки така церемонія. Такої церемонії в крамниці нема. Там нікому не в голові, хто ви і що ви, чи ви молодий чи старий, на якій вулиці і під яким нумером живете і чи маєте телефон. Там тільки пильнують, щоб ви не втекли з морквою, не заплативши.

А далі бере вас доктор до притемненої кімнати, до машинового відділу. Тут він садовить вас у крісло і каже дивитись на стіну, а на стіні появляються букви й цифри, і ви мусите їх читати, за що доктор хвалить вас. Потім присуває до вас якусь машину, насуває вам на самий ніс якусь поперечку із шпарами і каже пильно дивитись крізь ті шпари на стіну, але закриває стіну своєю головою, бо через якусь свічку дивиться вам у вічі: то в одно, то в друге око. І ви дивитесь на стіну напам'ять. І звичайно помиляєтесь у напрямку, дивитесь криво, а потому це відбивається на окулярах: кожна дівчина здаватиметься вам кривопискою!

Надивившись на очі, доктор відставляє машину, каже задерти голову і закапує вам очі якоюсь пекучою митриволією. Тоді вам здається, що у ваші очі впала купа гострих ножів і вогню. І ви скрикуєте: „Прощай, білий світе! Вже я тебе більше ніколи, ніколи не побачу". А доктор відводить вас назад до першої кімнати й садовить до тих, що тримають на очах вату. Ви також дістаєте клапоть вати. За годину ножі й вогні в очах втихомирюються, і вас знову беруть до машинового відділу на тяжкі спитки. Нічого такого морква з вами не робить!

А за тиждень після цього всього ви дістаєте окуляри, але бачите через них так, якби ви залізли до річки, лягли там на дно і спробували дивитися звідти на світ Божий. Тоді ви ще раз і остаточно переконуєтесь, що нема іншої ради, як перепросити моркву і знов її їсти. Тож заходите до першої-ліпшої крамниці, купуєте ту благословенну моркву, заплативши кілька центів, і без жадного клопоту й амбарасу, а головна річ відразу, починаєте курацію: обрізуєте гичку, пошкрябаєте, трохи обмиєте і в рот. Без черги, без карток на дверях, без машин, без протоколів і нарешті без пекучої митриволії. А помагає так само, як доктор. Така це славна рослина, а росте на наших городах і не студіює на медичних факультетах. Тож їжте моркву відразу!

Від моркви перейдім до огірочків. Але тут мусимо бути дуже обережні. Одного дня мама прибігла з городу, задихана й дуже перелякана, і сказала, що насилу втекла. За нею гналася гадюка, довша за коцюбу. Хотіла з'їсти! А своє леговище має та гадюка якраз ув огірках. До того часу я був дуже обережний і старався не натолочити і не надвередити огудиння — ні листочка, ні вусика, ні павусика. А тепер мав великий страх. І підходив покрадьки, озираючись на всі боки. Пам'ятаю, що в огірках завсіди щось сичало . . . Тому, побачивши огірок, я на одчайдуші кидався до нього, не відщіпував легенько, як то робив перед тим, коли ще не було гадюки, а швидко рвав, обриваючи заразом цілі батоги. А все через ту гадюку.

Огірочки смакують ще більше, ніж морква. Вони делікатніші. А як часом попадаються гіркі, то ніхто не силує вас їсти їх. Можете спокійно закинути до кукурудзяного загону, а знайти собі солодшого.

Але не всі городні рослини такі симпатичні, як тількищо згадані. Є серед них і неприємні. Я вже не кажу про бузину, дуже підозрілу рослину. Люди кажуть, що в ній ховається Гнат Безп'ятий. Це, звичайно, опіюм для народу. Ніякого Гната там нема, але . . . ліпше бути обережним. Це ніколи не зашкодить. І тим власне ця рослина неприємна. Здається, вона сама це відчуває і старається рости десь у глухім закутку, щоб не муляти людям очей.

Коли збирає вас охота вбити горобця, то для цього діла найліпше годиться бузинова пукалка. Треба вирізати з бузини грубий цурупалок, вишустати з нього м'який стрижень; потім узяти клапоть клочча, добре його пожм'якати між зубами і зробити з нього дві катульки. Одну катульку запхати в один кінець пукалки, другу в другий. Це мають бути дуже тісні затички. Потім треба витесати собі грабове чи ясенове шуркало і впертися ним у затичку, в одну чи в другу, то все одно. Ця затичка посунеться вперед, стисне дух і випре другу затичку. Пукалка сильне пукне, і затичка вилетить кулею, хоч, звичайно, в горобця не попаде, бо він клятий утече, як тільки почує випук. А коли й попаде, то не вб'є, а тільки налякає. І за це спасибі. Стільки користи з бузини. Чехословаки умудряються пекти з бузинових ягід „бухти" (такі пундики) і пожадливо поїдають їх. Але вам не раджу навіть пробувати.

Люди кажуть: „На городі бузина, а в Києві дядько". Це зіпсована редакція. Правдиво має бути: „На городі бузина, а в Києві дідько". Дідько, не дядько. Той пан, що його інакше називають Гнатом Безп'ятим і що має сидіти під бузиною, а він, замість того, втік собі до Києва, де залучився до московських посіпак і виступає в образі раз Подгорного, раз Кальченка, раз Кириченка, а раз якогось іншого христопродавця.

Поза бузиною на першому місці неприємних рослин стоїть капуста. Не сама капуста, як така, а та нужда, що її обсідає. Я власне й досі не можу зрозуміти, навіщо мама садила ту капусту. Скільки роботи було мені коло неї! А скільки підливання! І чомусь оце гемонне підливання падало на мене. Другі діти робили це за напасть, таж я за все покутував. Щоб не ходити далеко по воду, я поробив у кількох місцях копанки і рівчаками провів до них воду від самого ставу. На другий день було в кожній копанці по жабі! Чого вони туди попали, ніяк не розумію. Мало їм ставу? Але лізе сатана, куди тільки бачить. Набрати з такої копанки води, то велика мука, бо клята жаба намагається сама попасти до відра. Просто суне на-вдалу й не питає, що з того вийде.

А одного разу я мав жахливу пригоду й був битий. За мною ходила сестричка й заглядала до кожної копанки, а побачивши жабу, скрикувала й закривала очі руками. Я їй казав, щоб не підходила близько, бо ще посховзнеться і впаде у воду, а там її жаба з'їсть. Але не послухає, щоб ти її шиною пік. Тільки я відійшов із відром, як чую — щось за мною хляпнуло. Обертаюсь, а з копанки тільки ноги стирчать!

Роман Савицький, мол.

ДЛЯ ТИХ, ЩО СТУДІЮЮТЬ МОВИ

В останніх часах помітно збільшилося число студентів, які вибирають мови, як головний предмет. Вони стоять перед проблемою: в який спосіб можна добре вивчити дану мову і засвоїти її акцент, коли в їхніх школах курси обмежуються здебільша граматикою і літературою, а виїзд до країни, де можна б навчитися добре говорити, не кожному доступний.

Ця проблема дошкуляла й мені. Але одного дня знайшов я щось, що виглядало на розв'язку ситуації. Був це проспект літнього каледжу мов у Миддбирі, стейту Вермонт (італійської, еспанської, французької, німецької, російської). За правильником, кожний студент зобов'язаний протягом сімох тижнів перебування в каледжі говорити тільки тою мовою, яку студіює. Час науки триває від останнього тижня червня до половини серпня, охоплюючи ділянки літератури, культури, граматики та мови з великим акцентом на фонетику. (Цього року німецьке народне мистецтво й культуру викладав Люц Рриріх, автор численних публікацій та професор університету в Майнці). Багато студентів, в тому числі учителі середніх шкіл, священики та сестри, приїжджають на одно літо, щоб підвищити рівень свого знання, решта підготовляють за спеціяльною кількарічною програмою ступні БА або МА. За аплікацією до школи треба писати вже з початком квітня, бо приміщення в гуртожитку обмежені. Правда, приватних кімнат для винайму є доволі, але постійне перебування на терені школи дає багато більше.

В автобусі, який віз мене до школи, гуділа англійська мова. По приїзді школа поглинула „нещасні жертви" в п'ять окремих, відмежованих один від одного, світів. Кожній мові приділено окремі будинки і професорів. Реєстрація відбувається в окремих директорів і є зі вступним іспитом. На підставі розмови з студентом, директор приділяє його до відповідної групи і навантажує певною кількістю курсів. Трапляються при цьому веселі історії. Розшифровуючи аплікацію мого товариша, директор уважав його цілий час за БА, хоч він мав за собою лише два роки каледжу. Виявилося, що мій колеґа, виповнюючи аплікацію, на питання, який має він ступінь (БА чи МА), відповів БА, думаючи, що питання відноситься до його оцінок з мови минулого року. Директор не розумів, чому мій товариш зрікався свого наукового ступня, а мій товариш довго не міг розібрати, чого від нього хочуть.

Подібні трагікомічні ситуації трапляються перший тиждень у їдальні за столом, за яким сидять професори разом із студентами. Кожний старається, щоб по лівиці чи правиці у нього не сидів професор, але хтось все таки мусить бути жертвою. Професор ставить загальні питання, але над столом тяжить напружена мовчанка або звучить невиразне мугикання. Наразпадає конкретне питання: „Вофон варен зі анґекоммен?" — Студент, заскочений несподіваним питанням, оконфужено відповідає: „Єс, данке шен".

Одначе, по одному тижневі, коли прислухатися до гамору, який котиться по залі, направду тяжко повірити, що це все американці. Скрізь ведеться свобідна розмова на біжучі теми: абдикація Кастра, совєтська виставка, приїзд Хрущова і т. д.

Хоч студентам не дозволено користати з англомовної преси та радіо, вони не відтяті від світу. Щоденно в рамах навчання відбуваються інформативні коментарі на біжучі теми, бібліотеки мають найновіші часописи та журнали в п'ятьох мовах. В програму зайнять входять прогулянки, доповіді, концерти, театральні вистави, розвагові вечори і розучування народних танків та пісень. З російських будинків раз-у-раз доноситься з виразним американським акцентом „Волга, Волга" і „Гей, ухнєм". У вільних хвилинах студенти грають у відбиванку, теніс, пінг-понг або спинаються на „Зелену Гору" недалеко від школи.

Моє прізвище часто викликало питання, якої я національности. З багатьма товаришами, зокрема з моїм співмешканцем, вів я багато розмов і дискусій на українські теми. Чималу прислугу в тій акції зробила мені книжка Бернарда Пареса „Росія", в якій, поза деякими недоліками, на десятій сторінці читаємо: „Україна, населення якої говорить відмінною від росіян мовою, має славний чорнозем і є житницею Европи, на яку завжди зазіхала Німеччина. Ця родюча земля була тереном вічних воєн і лицарських подвигів, що виповнювали життя вільних козаків, які втекли на цю землю, відк ріпацтва, запровадженого на півночі. Тут на степах, де військове ремесло мало високу ціну, трави росли так буйно, що закривали їздця з конем. Одна леґенда каже, що коли Господь роздавав народам незалежність, Україну обдарував піснею. Направду, народна пісня України, глибша як німецька і мелодійніша як російська, здається, найкраща в світі".

На одному з німецьких концертів, по виконанні Прелюду е-моль Василя Барвінського, були запити, чому цей композитор не видає свої чудові твори в Америці. Українська музика здобула собі нових приятелів.

Під час цих вакацій студентами-українцями в німецькому відділі були тільки я і одна студентка з Шикаґо. Оскільки мені відомо, в інших відділах не було нікого.

Заінтересованим подаю адресу школи:

Secretary of the Language Schools, Old Chapel Middlebury College, Middlebury, Vermont. Tel.: DU 8-4903.

● **Температура** перших днів цьогорічної осени зовсім не пригадувала американцям, що вже скінчилося літо, бо термометр вночі показував у Ню Йорку 70, а вдень понад вісімдесять ступенів за Фаренгайтом.

● **У Південній Кореї** згинуло 432 особи внаслідок тайфуну Сара, що шалів над тією країною в четвер і п'ятницю минулого тижня. Президент Синґман Рі назвав це найбільшою стихійною катострофою, що навістила Корею за останніх 50 років. Південна Корея звернулась до Америки з просьбою дати їй негайну допомогу.

ОЛЕКСІЙ ДЕВЛАД-ЗАПОРОЖЕЦЬ

В Арґентині діє закон, що майно самітнього, який не залишив заповіту, забирає держава. За спадкоємцями - родичами не шукають.

В середу 12-го серпня в деякі українські установи Буенос Айресу з'явився поліцист і розпитував, чи „покійний" Олексій Девлад не залишив часом якого майна. Так українська громада довідалася про смерть одного з своїх помітніших, хоча б уже і зовнішнім, справді характерним для колишніх запорожців виглядом, членів, який належав до Спілки Українських Науковців, Літераторів і Мистців, до Леґіону ім. С. Петлюри, до Братства кол. Української Дивізії, і який був довголітнім співробітником „Нашого Клича". з 1948 р. Проте, де саме помер О. Девлад - Запорожець, і в яких обставинах, досі ніхто не знає. Поліцист, що розпитував про неіснуюче майно нашого покійного письменника, ніяких відомостей в цій справі не міг дати, бо і сам нічого не знав, він тільки виконував те, що йому доручено. Треба надіятися, що в скоробу часі таки знайдеться хтось ,що так або інакше довідається про останні моменти життя О. Девлада - Запорожця і ознайомить із ними наше громадянство.

Олексій Девлад, більш відомий під літературним псевдом Запорожця, народився 5 жовтня 1885 р. в родині лоцмана Дніпрових порогів на Катеринославщині. Рід його походив від колишніх запорозьких козаків, що мали паланку над Кодацьким порогом і допомагали втікачам з-під Польщі, які пробиралися на Січ, пропливати безпечно пороги. Опис цих порогів О. Запорожець видрукував в буенос-айреських „Порогах". Учився він в сільській лоцманській школі. І перед випуском написав вірша „Олійниця" про те, що українські дядьки вичавлюють на олійниці олію з насіння, а царська владе за те вичавлює з них хліб і гроші. За це його батька кілька разів кликано до міста в жандармську управу і, кожного разу, повертався він звідти гнівний і з свіжою та гнучкою лозиною. Стягав із сина штани і полосував по голому тілі, примовляючи:

— Отак треба писати, отак!

Приходили до батька сусіди і радили:

— Бий його, не жаліючи лозини, бий, аж поки не виб'єш з голови всіх тих дурних думок про писання, а то він напише щось таке, що нам усім селом прийдеться розплачуватися . . .

На цьому Олексій Девлад закінчив свою шкільну науку. Як підріс, почав самовиховуватися і служив селянам за сільського, а потім і волосного писаря.

Але внедовзі помер батько, і Олексій знову почав писати, і написав п'єсу (1916) „Бажана смерть", але вона пропала, не побачивши світу, з бібліотеки Суходольського в Харкові.

При большевиках О. Девлад був переслідуваний, як свідомий українець, сидів у в'язниці і був позбавлений громадських прав. Проте, у 1927 р. зорганізував з лоцманів артіль „Дніпролоцман", яка перевозила через Дніпро екскурсантів, і сам брав у тому участь. Тоді ж під впливом проф. Дм. Яворницького, пізнішого академика (його ціну бібліографію написав і надрукував О. Запорожець в буенос-айреському Календарі - Альманаху „Відродження" на рік 1955 під заголовком „Козацький батько. Пам'яті великого українського патріота і вченого". Він опрацював докладну мапу всієї порожистої частини Дніпра, що її видала Всеукраїнська Академія Наук у Києві в 1929 році під назвою „Шляхи та стежки через Дніпрові пороги". На ній відзначені всі більші й менші пороги — 300 топографічних значків із давніми історичними назвами.

За німецької окупації 1941 р. О. Девлад друкував у дніпропетровському (себто катеринославському часоп. „Вільна Україна" антисовєтські оповідання та історичні нариси. 1943 р. еміґрував на захід — у Словаччину. Але німці вивезли його звідти в табор Штрасгоф в Австрії. Звідти пішов він — до І-ої Української Дивізії УНА, з якою попав у британський полон і побував у таборах полонених дивізійників в Італії, де пережив репатріяційну акцію Москви, яку описав у цікавому нарисі „Заклик додому", видрукованому в Альманаху „Відродження" на р. 1953.

В Італії співпрацював у таборових часописах „Батьківщина" та „Життя" і тоді нав'язав перший зв'язок із автором цих рядків. Не задовольняючись малим розміром таборових часописів, писав і до інших українських часописів мало не в усьому світі — у Франції, Бельгії, Канаді, Америці та Арґентині. В останній видав у В-ві „Перемога" невеличку збірку оповідань „Що таке большевизм" (1947) та п'єсу „Обізналися" (1948), яку українські аматори театрального мистецтва виставляли з успіхом в Буенос Айресі.

У 1949 р. переїхав із Англії до Арґентини, де відразу включився вгромадське життя і почав діяльно співпрацювати в тутешніх українських часописах, головно в „Нашому Кличі" а також в „Українському Слові", друкуючи свої нариси з підсовєтського життя, гостро антикомуністичного та антимосковського наставлення, що пізніше ввійшли в велику збірку „В одвічній боротьбі" (1955). У журналі „Життя" видрукував повість „Без Бога ні до порога" (1954). В 1956 році вийшла з друку його гумористично - сатирична повість з колгоспного життя „Гарбузова містерія", а в 1957 р. повість „Відсіч".

У 1958 р. дістав вилив крови в мозок, і хоч після того нібн одужав, але, втративши надію побачити ще раз свою вимріяну вільну Україну, почав помітно підупадати на дусі і якось — дивачити: не міг вижити довго на одному місці, покидав гостинні родини українців, де знаходив собі приміщення, і блукав по ночах вулицями, сплючи десь по стаціях підземок — та підміських залізниць, внаслідок чого був притримуваний поліцією. Треба думати, що під час одного такого блукання і сталася йому якась смертельна пригода . . .

Вічна Йому Пам'ять!

Євген Онацький

Д-р РОМАН СТАВНИЧИЙ

(Посмертна згадка).

По довгій і тяжкій недузі помер у Боффало 14 вересня 1959 р. д-р Роман Ставничий, колишній адвокат, громадський діяч і професор філії „Музичного Інституту" в Коломиї, довголітній диригент Т-ва „Боян" в Коломиї та в Бережанах, кол. старшина УГАрмії, учасник Визвольних Змагань, б. поручник - авдитор при ІІІ-ім Корпусі УГА, б. член Тва „Просвіта", „Рідна Школа", Т-ва „Українських Правників" у Львові.

Роман Ставничий народився в травні 1889 р. в с. Куропатники, пов. Бережани, де його батько Омелян був управителем школи. Гімназію покінчив в Бережанах, правничі студії на львівському університеті. Вже як студент університету належав до працівників на культурно-освітній ділянці в повіті Бережани з рамени „УПТ" провадив підготовчі гімназійні курси в селах Золота Слобода і Потуторй, та організував селянські хори. 1-го липня 1910 р. був на барикадах в боротьбі за український університет у Львові, а потім в тюрмі й на лаві обвинувачених під час студентського процесу „101". Під час першої світової війни служив в армії і був приділений до військового польового суду в Перемишлі.

1-го листопада 1918 р. він зголосився до УГАрмії, де був призначений в ранзі судді-поручника до Польового Військового Суду при Окружній Команді в Самборі, а в квітні 1919 р. до Польового Суду в ІІІ-ім Корпусі УГА. Активний учасник Визвольних Змагань і „Чотирокутника смерти". В травні 1920 р. на Україні попав в польський полон, в якому перебував до весни 1920 в таборі Тухоля. По повороті з неволі осів в Коломиї, де по зложенні адвокатського іспиту отворив власну адвокатську канцелярію.

Був активним громадянином, членом місцевих товариств та установ. Весь вільний час від станових зайнять присвячував організуванні хорів в Коломиї. Виступи його хору на концертах в місцевій церкві, концерт псальмів Бортнянського в „Страсний Тиждень", слухали маси громадянства Коломиї без огляду на релігійні і національні різниці. Не згадую про його концерти в честь Шевченка, Митрополита Кир-Андрія і інші. Був знавцем пісні, диригентом з Божої ласки, належав до найкращих організаторів хорів на Рідних Землях. При тому був скромною особою.

Літом 1944 р. по неволі покинув Рідні Землі, і опинився з родиною в Баварії, де перебував деякий час в таборі „Орлик" в Берхтесґадені, звідки восени 1949 р. переїхав до ЗДА і замешкав в Боффало.

На еміграції в Берхтесґадені включувався в організацію „Музичного Інституту", організував хор, підготовляв репертуар церковної і світської пісні, виступав зі своїм хором у німецьких катол. костелах, де красою і мелодійністю нашого співу захоплював чужинців, та прославляв ім'я та українську культуру.

Приїхавши до Боффало на старості літ, зарабляв на скромний прожиток як дженітор при церкві св. Івана Хрестителя на т. зв. Блекраку. Та все ж він живе у світі своєї мрії — музики. Його бачимо при організуванні в Боффало філії „Музичного Інституту", організував хор при УККА, опрацював репертуар концертів, організував церковний хор при церкві св. Миколая, та хор при Т-ві „СУМ".

Покійний був українцем-соборником, для Нього далекими і чужими були всякі незгодини, групові чи партійні, віроісповідні чи територіяльні, бо загальним наказом для Нього було тільки добро України.

Невмолима смерть перечеркнула його наміри, а серед української гроамди в Боффало викликала тяжкий жаль по втраті одного з чільніших робітників на культурній українській ниві.

Володимир Бемко

ПОВНЕ ЗАТЕМНЕННЯ СОНЦЯ В П'ЯТНИЦЮ 2-го ЖОВТНЯ

Ню Йорк. — Американський Музей — Гайден Плянетарїюм повідомляє, що в найближчу п'ятницю, це значить 2-го жовтня, можна буде бачити в Ню Йорку частинне затьміння сонця, а дальше на північ можна буде бачити повне затьміння, але до цього треба буде таких умов: 1. Встати рано перед сходом сонця (6:52); 2. Бути в такому місці, щоб мати відслонений обрій (горизонт); 3. Треба, щоб тоді була гарна погода. На сонце треба дивитись закопченим склом або чорним фільмом.

Короткі Вістки

● **У Польщі** погіршилася ситуація на харчовому відтинку. Перед крамницями стоять довгі черги жінок. Підскочили ціни на картоплю і м'ясо. Пояснюють це кількома причинами: зростом споживання, низьким цьогорічним урожаєм і більшим запотребуванням картоплі для горалень. Тому, що картопля становить у Польщі основний харч, а також продукт, яким відгодовують свиней, польська преса ставить перед населенням дилему: або менше їсти, або вибирати між горілкою та свининою. На виготовлення одної тонни горівки треба 11 тонн картоплі. Польща експортує річно 36,000 тонн горілки, і це дає поважний дохід для державного скарбу.

● **У Мюнхені,** на час щорічних жовтневих „пивних" святкувань підвищено ціну на пиво з 1.70 марки до 1.90 марки, себто на 20 пфеніґів (5 центів) за кварту. Після закінчення святкувань 4 жовтня ц. р. пиво повернеться до давньої ціни.

З Наукових Конференцій УВАН у ЗДА

Доповідь проф. Едварда Жарського про „Види тварин України".

На засіданні Природничого відділу УВАН у ЗДА в Ню Йорку, 6-го червня 1959 року проф. Едвард Жарський доповідав на тему „Статистично - картографічна метода визначення кількісного складу видів тварин України".

Доповідач зазначив, що в сучасній зоогеографії виділяють три напрями: реґіональний, історичний та економічний, але вони так пов'язані між собою, що їх ніяк не можна відсепарувати один від одного. Реґіональна зоогеографія намагається дати вияснення, як існуючі умови середовища впливають на закріплення ареалу тварин, поширення його чи заникнення. Побіч суто екологічних, біотичних факторів маємо справу з двома географічними елементами: простором і живим організмом чи організмами. Екологія вияснює, чому на одних просторах виступає велика кількість різних видів організмів, а на інших кількість їх доволі обмежена, але вона не подає методи, яка б графічно подавала ці різниці у видовому насиченні даного простору.

Далі Е. Жарський сказав, що, послуговуючися відомими сьогодні ареалами риб і ссавців на терені України, виготовив мапу видової густоти тварин на терені України. Підставою для цього є чисельна кількість видів тварин, що є в різних точках лісової, лісостепової, пустинної і гірської смуг України. Сполучаючи точки рівно - числового насичення виступаючих видів він одержав лінії, що ділять терен України на смуги з більшим і з меншим числом видів. Цією методою доповідач картографічно представив існуюче насичення тваринними видами просторів України.

По доповіді відбулися запити і дискусія, в якій взяли участь О. Архимович, С. Крашенінніков, Н. Король, В. Павловський, Н. Осадца-Яната, Л. Чикаленко та ін. **З.**

Золотий Ювілей Священства о. Петра Чавса в Дітройті

(Допис з Дітройту).

В неділю, 20-го вересня, о. Петро Чавс, колишній крилошанин, декан і парох в галицьких парохіях укр. катол. обряду, після прибуття до ЗДА — професор Української Католицької Духовної Семінарії св. Йосафата у Вашингтоні, а тепер перебуває на емеритурі в парохії св. Івана Хрестителя в Дітройті, відзначав Золотий Ювілей свого священства. П'ятдесят літ праці Достойного Ювілята на на церковнім і громадськім полі зобов'язують українське громадянство до вдячности і пошани.

З уваги на заслуги Ювілята о. Михайло Бохневич, парох укр. кат. церкви св. Івана Хрестителя в Дітройті — Захід, влаштував ювілейні святкування в честь Впр. о. Петра Чавса, в неділю 20 вересня, які розпочалися урочистою Службою Божою Подяки, що її відправив Ювілят о год. 10:15 рано в церкві св. Івана Хрестителя ,при вул. Кліпперт в Дітройті — Захід. Після Служби Божої відбувся в шкільній авдиторії при згаданій церкві Бенкет в честь Ювілята з добірною програмою.

Д-р Ол. Марітчак.

Рокефеллер своєю візитою скріпив своїх прихильників в Ню Гемпшир

Ганновер, Н. Г. — Губернатор Нелсон Рокефеллер при кінці тижня відвідав своїх приятелів в стейті Ню Гемпшир і хоч там повторив свою давнішу заяву, що він ще не є рішений щодо кандидатури на президента в 1960 р., то прихильники нюйоркського губернатора в тому стейті не тратять надії на те, що Рокефеллер таки братиме участь у правиборах в березні 1960 в Ню Гемпшир і переможе віце-президента Ричарда М. Ніксона, прихильники якого вже заявили, що віце-президент буде кандидувати в тих правиборах. В Ню Гемпширі був комітет для вибору Рокефеллера, який складався з 40 членів — визначних республіканців, а тепер цей комітет збільшено до 150-ох осіб, які мають працювати в тому напрямку, щоб поширити популярність Рокефеллера. Прихильник Ніксона ствердив, що Рокефеллер довсім не є таким „невгнутим" щодо кандидатури на президента, якби дехто міг думати. В Ню Гемпширі відбудуться перші правибори в 1960 році, і прихильники Рокефеллера хотіли б скріпити вплив свого кандидата перемогою в тих правиборах.

З'їзд бувших учнів Гайденавської гімназії

Не можна поминути мовчанкою один з найбільших українських ДП-таборів на англійській зоні в Німеччині, що стояв на трасі між Гамбурґом і Бременом, в селі Гайденав.

Пізнім літом 1945 року під час насильної репатріяції, в напівзруйнованих поворотцями „на родіну" військових бараках, поселювались наші люди, переважно родинами, і в непевності очікували на вирішення своєї долі.

Здавалося, що це буде тільки тимчасова оселя на непривітній німецькій землі, і кожний буде старатися тільки про прохарчування своєї родини, дбати лише за те, щоб не попасти в руки червоних опришків - людоловів.

Та, на щастя, між чотирма тисячами людей знайшлась невеличка горстка нашої інтеліґенції зі східних та західніх областей України, яким не байдужою була доля наших дітей і які поачли дбати про їхній духовий корм, про науку. З подивуґідною енерґією такі люди, як п-во Іваськів, п-во Харчуки та інші, зорганізували народну школу. Кілька тижнів пізніше прибув з Гамбурґу знаний пластовий діяч проф. Л. Бачинський, який почав організувати українську гімназію.

Нелегка була то справа, бо, крім зруйнованих бараків, які відступила управа табору, один для шкільних кляс, другий для інтернату — нічого не було. Але завдяки енерґії, невсипущій праці та твердій вірі в успіх, проф. Л. Бачинський, при підтримці Управи табору, зорганізував взірцеву, як на ті обставини, гімназію. Кожний, хто по кількох місяцях заходив до того бараку, де приміщувалась гімназія, почував себе, як в правдивій святині науки. Там були вже обладнані кабінети фізики, географії та природи, а на стінах коридору висіли історичні образи. Все це здобуте завдяки широкому знайомству проф. Л. Бачинського з німецькими шкільними властями. Гімназія та дала змогу десяткам нашої молоді здобути середню освіту і продовжувати науку у високих школах в країнах свого поселення.

І от в десятиріччя, яке минуло від того часу, в днях 5—6 вересня цього року абітурієнти Гайденавської гімназії ім. Тараса Шевченка влаштували в Ню Йорку, в готелі Джордж Вашинґтон, перший з'їзд бувших її учнів, професорів, а також всіх таборян, які відгукнулися на заклик з'їхатися і спільно пригадати гайденавську минувшину.

Ювелейний комітет складався з таких бувших учнів і абітурієнтів гімназії: М. Андрієнко, М. Данкевич, І. Добрянська, А. Добрянський, В. Корнага, М. Корнага, Б. Тодорів, В. Тодорів, М. Турчан і М. Фенчин. Майстром ювілейних церемоній був бувший професор гімназії М. Демчишин.

Учасників З'їзду було багато — очевидно, понад дві сотки. У великій залі готелю, де відбувався бенкет, зустрічалися люди, які не бачилися по десять і більше років і при інших умовах, мабуть, ніколи б не зустрілись. Раз-у-раз вибухав радісний сміх, лунали веселі жарти. Інколи в гарних паннах і панях та в змужнілих молодиках тяжко було вгадати тих, що маленькими школярками й школяриками бігли із заклопотаним виглядом до гімназії, ще зовсім не уявляючи себе інженерами, докторами чи іншими якими високими фахівцями.

А таких людей вийшло з Гайденавської гімназії кількадесят!

Після відчитаної бувшим гімназіяльним катехитом о. Миколою Могучим молитви і спільно відспіваного „Отче Наш" — всі присутні посідали за бенкетові столи. З радіоголосника залунало вступне слово Г. Лученка. А потім, всміхаючись знаною всім бувшим гімназистам усмішкою, поволі вийшов з-за стола перший директор гімназії проф. Л. Бачинський. Всі уважно вислухали його, пересипану дотепами, змістовну доповідь про початки і розвиток першої в англійській зоні української середньої школи — і в пам'яті всіх напевно встали ті давні таборові будні, сповнені творчої праці, поривань і мрій. Ні, таки не змарнувала наша молодь ті роки, проведені в таборі!

Привіти ювілейному з'їздові від осіб, які не могли на нього прибути, відчитав М. Данкевич. А доповідь, також насичену гумором і здоровим оптимізмом, виголосив В. Тодорів. Усі присутні з зворушенням проспівали бурсацьку молитву, яка колись кожного дня розносилась по таборі з вікон бурси — „Боже великий, Творче всесильний, на нашу рідну землю поглянь"...

На своєму веселому бенкеті не забули, звичайно, ювілянти згадати й інших директорів своєї гімназії: д-ра Ю. Лисяка (Канада), о. С. Молчанівського (Англія), д-ра І. Марченка (Англія). Підносили тости за приявних і відсутніх професорів і окремих таборян, зокрема за п. Василя Матієва, що сам-один спровадив був до Америки понад сто гайденавців. Учасники з'їзду в смутку схилили голови перед світлою пам'яттю катехитів гімназії о д-ра Побігушки та о. Потельницького, бл. п. проф. В. Лорченка та бл. п. директора початкової школи п. Іваськова, яких Господь покликав у вічність.

З'їзд, як то водиться, закінчився забавою і танцями під музику оркестри. Добру ініціятиву Ювілейного комітету треба вітати, а всім його членам належиться подяка за повний посвяти труд, вложений у підготову З'їзду.

Василь Остап'як

Із Спортової Хроніки

Ню Йорк. — В неділю, дня 27-го вересня УСК, Ню Йорк розпочав новий футбольний сезон змаганнями із Стемфорд Юнайтед за мистецьке Німецько - Американської Футбольної Ліґи. У цих змаганнях УСК зремісував 3:3. У передзмагу резерва УСК виграла із резервою Стемфорд Юнайтед у відношенні 3:0 й УСК „Б" зремісував із Дойч Унґарн 1:1.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Курси українознавства в Манітобському університеті в Вінніпеґу.** — В шк. р. 1959-1960 Манітобський університет у Вінніпеґу проголосив такі курси української мови й літератури: три курси української граматики (нижчий, середній і вищий) та читання й інтерпретація Шевченкових творів. Крім цього передбачений курс літератури Київської Руси, поруч із курсами російської й польської та старо-церковно-слов'янської мов. Викладатимуть проф. Яр. Рудницький, д-р М. Яремко й ректор В. Климаш.

● **Володимир Ласовський** відомий мистець - маляр, приїхав з родиною з Арґентини на постійний побут до ЗДА. Ласовський, учень Новаківського, доповнював студії у Фернанда Леже в Парижі. Був співосновником організації мистців РУВ у Львові, членом АНУМ, співробітником „Карбів" і „Мистецтва". Свої праці виставляв у Львові, Франції, Німеччині, Австрії, Польщі, Греції, Канаді ЗДА і Арґентині. Остання самостійна виставка його образів у Буенос Айрес цього року в днях 23 квітня — 6 травня ц. р. пройшла з незвичайним успіхом. Його образи знаходяться в ґалеріях і приватних збірках у Львові, Ґрацу, Осльо, Парижі, Л'єжі, Тель Авів, Буенос Айрес і Ню Йорку. В Арґентині через кілька років Ласовський займав становище голови „Спілки Науковців, Літераторів і Мистців" та брав жваву участь у громадському житті Арґентини.

● **Вийшло з друку 3-те число** „Голосу Комбатанта", органу Об'ВУА, видавано В-вом „Червона Калина" в Ню Йорку, за літо 1959. На зміст числа складаються статті і спомини (за чергою) полк. А. Валійського, О. Навроцького, ген. О. Вишнівського, С. Лазуренка, д-ра С. Ріпецького, З. Стефанова, д-ра Р. Климкевича, д-ра О. Утриска та М. Кураха, вірші Л. Храпливої, Є. Фоміна й Р. Купчинського, рецензії, хроніка з життя Відділів Об'ВУА, некрологи й ін. Число багато ілюстроване, має знову 32 стор.

Приготування до Ювілею Гетьмана І. Мазепи в Дітройті

Дітройт (О. С.). — Не відстаючи від інших міст, українська громада Дітройту підготовляється до відзначення 250-ліття Ювілею великого гетьмана України — Івана Мазепи. Заходами метрополітального Відділу УККА у найбільшій залі міста „Форд Авдиторіюм" 11-го жовтня ц. р. відбудеться святочна академія, що буде завершенням „Тижня Івана Мазепи". У ній візьмуть участь визначні американські та українські достойники й виступатимуть кращі мистецькі сили української громади міста.

Більшість сенаторів за те, щоб Світова Виставка 1964 р. відбулась у Вашинґтоні

Вашинґтон. — Комісар Дистрикту Колумбія Роберт МекЛоґін заявив, що вже 51 сенатор висловилися за те, щоб Світова Виставка в 1964 р. відбулася у Вашинґтоні, а не в Ню Йорку, як про це стараються нюйоркські сенатори та конґресмени. Лоґін сказав, що справу негайно предложиться Президентському Дорадчому Комітетові, як тільки він буде зорганізований. Ці сенатори походять з 33 ох стейтів і є з обидвох партій. Президент Айзенгавер має покликати до життя окремий комітет, який повинен поставити внесок, в якому з трьох міст (Ню Йорк, Вашинґтоп і Лос Анджелес) повинна відбутися виставка. В Сенаті вже був внесок на зорганізування окремої комісії, але нюйоркські сенатори Джевітс і Кітінґ не допустити до голосування, кажучи, що сам Президент, якщо буде вважати за конечне, зможе назначити цю комісію чи комітет, що мав би вибрати місце під виставку.

АФП — КІО остерігають, щоб демократи дотримували своїх виборчих зобов'язань

Сан Франсіско. — Конвенція Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій в окремій резолюції остерігає Демократичну партію, щоб вона дотримувала тих зобов'язань, які складають її члени під час виборчої аґітації. Демократична партія обіцяла голосувати за корисний для робітничих спілок закон, а тим часом сенатор-демократ Джан Ф. Кеннеді і його брат, правний дорадник сенатської комісії Роберт Ф. Кеннеді, пробували, як заявив на конвенції голова Спілки Транспортових Робітників в Ню Йорку Майк Квілл „підрізати наше горло". Голова Квілл був проти того, щоб сен. Кеннеді був демократичним кандидатом на президента в 1960 році. Виступив проти сен. Кеннеді і голова спілки Нешенел Марітен Джосеф Керран, а Кеннет Дж. Келлі сказав, що Квілл несправедливо виступає проти сен. Кеннеді, і тому треба цей уступ скреслити з протоколу про Конвенцію.

ТАРЗАН, ч. 4383. Часи лине.



Після того, як знахур і „бвана Брістер" відійшли для секретної місії, Тарзан обшукав цю дивну лябораторію... І там знайшов в'язня!

Він негайно звільнив стару людину і допоміг їй встати.

— Дуже дякую, — сказав він, пильно дивлячись на свого добродія. — Уважно слухайте! — задихаючися сказав, — нема багато часу.